

حسابداری تحصیل معکوس

توسط یک شرکت فهرست شده در بورس

دیدگاه استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS)

ترجمه:

سمانه هاشم‌زاده

محسن زاله آزاد زنجانی

مسئله

بعضی از شرکت‌های غیربورسی (که در این مقاله آن‌ها را "شرکت عامل"^۱ می‌نامیم) که خواهان پذیرش در بورس از راه میان‌بر هستند، گاهی اوقات ترتیبی اتخاذ می‌کنند که یک شرکت بورسی کوچک‌تر (که "شرکت پوسته"^۲ نامیده می‌شود) آن‌ها را تحصیل کند. این کار مستلزم آن است که شرکت بورسی در ازای تحصیل مالکیت شرکت غیربورسی، سهام جدید منتشر و به مالکان آن شرکت واگذار کند. حسابداری این معاملات را چگونه باید انجام داد؟

این مقاله که از نشریه‌ی IFRS Viewpoint، شماره‌ی ۶، ژوئن ۲۰۱۸، موسسه‌ی حسابرسی و خدمات مدیریت گرنٹ تورنتون^۳ انتخاب شده است، به این موضوع می‌پردازد. این نشریه بینش‌های تیم جهانی IFRS این موسسه را در زمینه‌ی به‌کارگیری این استانداردهای بین‌المللی در موقعیت‌های چالش‌برانگیز ارائه می‌کند. هر کدام از مقالات این نشریه بر حوزه‌ای تمرکز دارند که به‌کارگیری این استانداردها در آن حوزه‌ها دشوار یا فاقد رهنمودهای مدیریتی است.

استانداردهای مرتبط

مقاله‌ی پیش رو در انطباق با استانداردهای بین‌المللی زیر ارائه شده است:

■ **IFRS 3:** ترکیب‌های تجاری

■ **IFRS 2:** پرداخت مبتنی بر سهام

■ **IAS 27:** صورت‌های مالی جداگانه

■ **IAS 8:** رویه‌های حسابداری، تغییر در برآوردهای حسابداری و اصلاح اشتباهات

پرسش کلیدی

در معامله‌ای که طی آن یک شرکت غیربورسی ترتیبی می‌دهد که توسط یک شرکت پوسته‌ی بورسی تحصیل شود، باید ابتدا مشخص شود که آیا این تحصیل یک ترکیب تجاری مشمول IFRS 3 است؟

رهنمود کمیته‌ی تفاسیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی^۴

کمیته‌ی تفاسیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی که در جلسات مختلف خود در سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ در پی تعیین روش حسابداری این نوع معاملات بود، سرانجام تصمیم گرفت تفسیری رسمی ارائه نکند. ولی در مارس ۲۰۱۳ یک "تصمیم دستورکار"^۵ مفصل منتشر کرد، و در آن دیدگاه خود را تشریح کرد. کمیته مشاهده کرد که رهنمود IFRS 3 درباره‌ی شناسایی واحد تحصیل‌کننده و تحصیل‌های معکوس از طریق رعایت اولویت‌های مندرج در IAS 8 رعایت خواهد شد. همچنین، اعلام کرد یک معامله‌ی تحصیل معکوس که در آن واحد تحصیل‌شده بورسی است، ولی یک کسب‌وکار^۶ [فعال] نیست، یک معامله‌ی پرداخت مبتنی بر سهام و مشمول IFRS 2 است. بر این اساس، هر گونه مازاد ارزش منصفانه‌ی سهامی که قرار است از سوی واحد تحصیل‌کننده به مبلغی بالاتر از ارزش منصفانه‌ی خالص دارایی‌های قابل شناسایی واحد تحصیل‌شده منتشر شود، باید به هزینه‌ی دوره منظور شود. زیرا مازاد ارزش منصفانه بیانگر یک پرداخت مبتنی بر سهام است که در ازای پذیرش در بورس تحمل شده است.

روش حسابداری تشریح‌شده در این مقاله با تصمیم دستور کار کمیته‌ی تفاسیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی سازگار است.

آیا معامله از نوع ترکیب‌های تجاری است؟

پاسخ دادن به این پرسش مستلزم مشخص شدن این موارد است (طبق IFRS 3):

- کدام شرکت "واحد تحصیل‌کننده" است؟ (شرکتی که کنترل موثر بر شرکت دیگر به دست می‌آورد)
- آیا شرکت تحصیل‌شده یک کسب‌وکار [فعال] است؟

در این معاملات، سهامداران پیش از ترکیب شرکت عامل غیربورسی اغلب یک منافع اکثریتی (کنترل کننده) به دست می آورند، و سهامداران پیش از ترکیب شرکت پورسته‌ی بورسی دارنده‌ی منافع اقلیتی (غیر کنترل کننده) باقی می ماندند. این معمولاً نشان می دهد که شرکت عامل همان واحد تحصیل کننده است.

اگر شرکت پورسته‌ی بورسی همان واحد تحصیل شونده باشد، گام بعدی تعیین این است که آیا این شرکت طبق تعریف IFRS 3 یک کسب و کار [فعال] محسوب می شود یا نه. از دیدگاه ما، اگر فعالیت های شرکت بورسی به مدیریت موجودی نقد و ایفای تعهداتش محدود باشد، یک کسب و کار [فعال] نیست. ولی اگر شرکت فعالیت های دیگری بر عهده داشته باشد، و دارایی ها و بدهی های دیگری نیز داشته باشد، به تحلیل بیشتر نیاز است؛ و عموماً مستلزم "قضاوت حرفه ای" خواهد بود. اگر شرکت بورسی کسب و کار [فعال] محسوب نشود، این معامله یک ترکیب تجاری نیست (IFRS 3.2 (b)). در نتیجه، از دامنه‌ی شمول IFRS 3 خارج است.

حسابداری مواردی که معامله ترکیب تجاری نیست

هر چند تحصیل معکوس یک شرکت بورسی که کسب و کار [فعال] نیست، ترکیب تجاری محسوب نمی شود، ولی از نظر قانونی این شرکت یک شرکت مادر شده است و باید تعهدات افشای اطلاعات خود را ایفا کند. بنابراین، طبق IFRS 10 شرکت ملزم به تهیه‌ی صورت های مالی تلفیقی است. از دید ما، این صورت های مالی تلفیقی باید با استفاده از روش شناسی تحصیل معکوس تهیه شود. یعنی به طور مشخص:

■ صورت های مالی تلفیقی شرکت مادر (شرکت پورسته‌ی بورسی) به عنوان ادامه‌ی صورت های مالی شرکت عامل غیربورسی (شرکت وابسته‌ای که واحد تحصیل کننده محسوب می شود) ارائه شوند.

■ بهای تمام شده‌ی مفروض تحصیل^۷ بر مبنای ارزش های منصفانه‌ی دارایی ها و بدهی های قابل شناسایی شرکت پورسته‌ی بورسی در تاریخ تحصیل بین آنها تخصیص یابد (مثال را نگاه کنید).

■ هر گونه مازاد بهای تمام شده‌ی مفروض

تحصیل نسبت به ارزش منصفانه‌ی خالص دارایی ها و بدهی های شرکت پورسته‌ی بورسی به عنوان یک پرداخت مبتنی بر سهام در نظر گرفته می شود که در ازای پذیرش در بورس تحمل شده است. طبق IFRS 2، این مبلغ به هزینه‌ی دوره منظور شود.

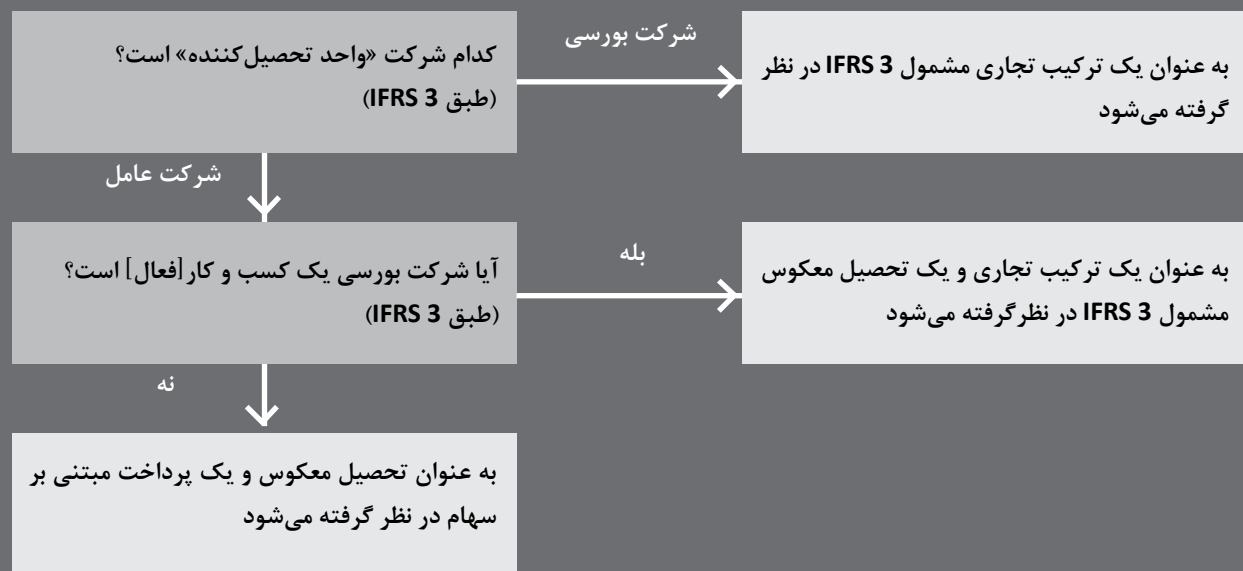
■ در بعضی موارد نادر، ارزش منصفانه‌ی خالص دارایی ها و بدهی های شرکت پورسته‌ی بورسی در تاریخ تحصیل ممکن است از بهای تمام شده‌ی مفروض تحصیل بیشتر باشد. در این صورت، ارزش های شناسایی شده‌ی دارایی ها و بدهی ها باید بر یک مبنای متناسب کاهش یابند تا با بهای تمام شده‌ی مفروض تحصیل برابر شوند (IFRS 3.2(b)).

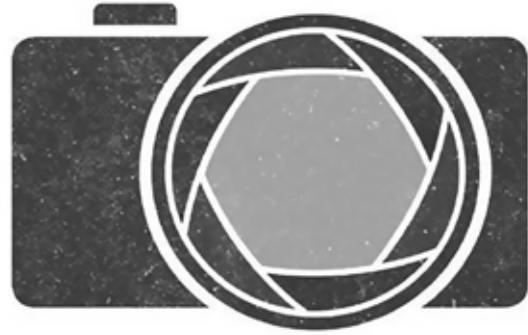
■ سایر بهای تحصیل باید بین بهای انتشار جدید سهام و بهای پذیرش در بورس تخصیص یابد. هیچ گونه سرفقلی شناسایی نشود.

حسابداری مواردی که معامله ترکیب تجاری است

وقتی شرکت بورسی طبق IFRS 3 واحد تحصیل کننده و یک کسب و کار [فعال] محسوب

نمودار ۱ - فرایند فکری انتخاب روش حسابداری تحصیل معکوس

می‌شود، رویکرد تحصیل معکوس این استاندارد به طور کامل اعمال می‌شود (IFRS 3 بندهای B19 تا B27 را ببینید). سرفقلمی نیز به اندازه‌ی مازاد بهای تمام‌شده‌ی مفروض تحصیل نسبت به ارزش منصفانه‌ی خالص دارایی‌ها و بدهی‌های قابل شناسایی شرکت بورسی شناسایی می‌شود. هر چند بخشی از بهای تمام‌شده‌ی مفروض تحصیل ممکن است به پذیرش در بورس مرتبط باشد، ولی این مبلغ جزو سرفقلمی محسوب می‌شود. به عبارت دیگر، هنگامی که شرکت بورسی به عنوان واحد تحصیل‌کننده شناسایی می‌شود، اصول عادی حسابداری تحصیل IFRS 3 اعمال می‌شود. این فرایند در نمودار ۱ خلاصه شده است.

تحلیل بیشتر

اگر ارزش شرکت عامل غیربورسی بیشتر از ارزش شرکت بورسی باشد، سهامداران قبلی شرکت عامل غیربورسی باید بیش از ۵۰ درصد سهام پس از تحصیل شرکت بورسی را دریافت کنند. این معمولاً نشان می‌دهد که شرکت عامل غیربورسی همان واحد تحصیل‌کننده است.

شناسایی واحد تحصیل‌کننده

برای شناسایی واحد تحصیل‌کننده، یعنی شرکتی که کنترل واحد تحصیل‌شونده را به دست می‌گیرد، باید رهنمود IFRS 10 به کار گرفته شود (IFRS 3.7 و B13). اگر طبق رهنمود IFRS 10 واحد تحصیل‌کننده به روشنی مشخص نباشد، عوامل مذکور در IFRS 3 (بندهای B14 تا B18) نیز در نظر گرفته می‌شوند (IFRS 3.7) و بند B13، شاخص‌هایی که نشان می‌دهند شرکت تابعه‌ی قانونی (شرکت عامل غیربورسی)

همان واحد تحصیل‌کننده است عبارتند از:

■ سهامداران قبلی شرکت تابعه‌ی قانونی بزرگترین بخش از حق رای را در شرکت ترکیب‌شده حفظ می‌کنند یا به دست می‌آورند (IFRS 3.B15(a)).

■ اندازه‌ی نسبی شرکت تابعه‌ی قانونی (که مثلاً از روی دارایی‌ها، درآمد یا سود اندازه‌گیری می‌شود) به نحو معناداری از اندازه‌ی شرکت یا واحدهای تجاری ترکیب‌کننده بزرگ‌تر است (IFRS 3.B16)

■ مالکان یا مدیران (قبلی) شرکت تابعه‌ی قانونی اکثریت را در ترکیب هیئت مدیره یا مدیریت ارشد شرکت ترکیب‌شده دارند (IFRS 3.B15(c)-(d)).

آیا این تحصیل یک ترکیب تجاری است؟

اگر شرکت عامل غیربورسی همان واحد تحصیل‌کننده باشد، گام بعدی تعیین این است که آیا شرکت بورسی که این شرکت کنترل آن را به دست آورده است، طبق تعریف، یک کسب‌وکار [فعال] محسوب می‌شود یا نه.

کسب‌وکار [فعال] چیست؟

این ممکن است یک پرسش روشن یا بدیهی به نظر برسد. ولی در عمل یکی از متداول‌ترین پرسش‌های کاربردی است. زیرا پاسخ به این پرسش تفاوت بزرگی را در انتخاب روش حسابداری این معامله به وجود می‌آورد. IFRS 3 شامل تعریفی از کسب‌وکار [فعال] و پاره‌ای از رهنمودهای مفصل پشتیبان است. طبق IFRS 3 کسب‌وکار [فعال] عبارت است از:

“مجموعه‌ای یکپارچه از فعالیت‌ها و دارایی‌ها که قابلیت به‌کارگیری و اداره شدن به منظور ایجاد بازدهی به شکل سود سهام، کاهش هزینه‌ها، یا دیگر مزایای اقتصادی را به طور مستقیم برای سرمایه‌گذاران یا دیگر مالکان، اعضاء یا مشارکت‌کنندگان دارد”

IFRS 3 در ادامه توضیح می‌دهد یک کسب‌وکار [فعال] شامل ورودی‌ها و فرایندهای اعمال شده بر روی این ورودی‌هاست که قابلیت خلق خروجی‌هایی را دارند. تعیین این که آیا یک واحد سرمایه‌پذیر یک کسب‌وکار [فعال] محسوب می‌شود یا فقط گروهی از دارایی‌ها است، اغلب به سادگی انجام می‌شود. ولی همیشه این طور نیست. رهنمود پشتیبان IFRS 3.(B7-B12) توضیح می‌دهد:

■ ارزیابی این که آیا مجموعه‌ی یکپارچه‌ای از فعالیت‌ها و دارایی‌ها قابلیت این را دارند که به عنوان یک فعالیت تجاری مدیریت شوند، موضوعی اصولی و مرتبط با رویه‌ی معمول بازار است.

■ این که آیا فروشنده قبلاً این مجموعه‌ی یکپارچه را به عنوان یک فعالیت تجاری مدیریت می‌کرد، یا واحد تحصیل‌کننده قصد دارد این مجموعه را به عنوان یک فعالیت تجاری مدیریت کند، اطلاعات نامربوطی هستند.

■ از طرف دیگر، یک مجموعه را همچنان می‌توان یک کسب‌وکار [فعال] در نظر گرفت حتی اگر آن مجموعه شامل همه‌ی دارایی‌ها و فعالیت‌هایی نباشد که فروشنده از آن‌ها در مدیریت آن کسب‌وکار استفاده

می‌کرد، به شرط این که مشارکت‌کنندگان بازار قادر باشند عناصر مفقوده را تحصیل کنند یا از راه‌های دیگری فراهم آورند (مثلاً از طریق یکپارچه‌سازی کسب‌وکار با عملیات خودشان).

از دید ما، یک شرکت بورسی که کل عملیات خود را کنار گذاشته و فعالیت‌هایش به مدیریت موجودی نقدی خود و ایفای تعهداتش محدود شده است (یعنی یک شرکت پوسته) کسب‌وکار [فعال] محسوب نمی‌شود. زیرا این شرکت دارای هیچ فرایند یا خروجی نیست. به این دلیل، ما معتقدیم بسیاری از معاملات که در آن‌ها یک شرکت عامل بزرگ غیربورسی ترتیبی می‌دهد که توسط یک شرکت پوسته‌ی بورسی خریداری شود، ترکیب تجاری نیستند. وقتی این معاملات ترکیب تجاری نیستند، پس از دامنه‌ی شمول IFRS 3 بیرون هستند (IFRS 3.2(b)).

هنگام نوشتن این مقاله، هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری (IASB) پروژه‌های را برای بازبینی تعریف IFRS 3 از کسب‌وکار [فعال] و رهنمود پشتیبان آن آغاز کرده است. ما بر مبنای جهت‌دهی کنونی پروژه، انتظار نداریم نتیجه‌ی این پروژه موجب تغییر دیدگاه ما شود. با این حال، تحلیل موقعیت‌های پیچیده‌تر تحت تاثیر قرار خواهد گرفت. گام بعدی انتشار استاندارد بازنگری شده است، که انتظار می‌رود در نیمه‌ی دوم ۲۰۱۸ صورت گیرد.

در سایر تحصیل‌های معکوس، شرکت بورسی ممکن است دارایی‌ها و بدهی‌های دیگری داشته و مشغول فعالیت‌های گسترده‌تری باشد. در این صورت، این شرکت ممکن است مشمول تعریف کسب‌وکار [فعال] بشود. البته این موارد نیز گاهی اوقات به قضاوت حرفه‌ای ما بستگی دارند. اگر شرکت بورسی همان واحد تحصیل‌کننده و نیز یک کسب‌وکار [فعال] باشد، الزامات "عادی" تحصیل

معکوس طبق IFRS 3 اعمال می‌شود. در نتیجه، اگر امکان‌پذیر باشد سرفق‌لی شناسایی می‌شود (IFRS 3.1E1-IE15 و IFRS 3.B19-27).

رویه‌ی حسابداری در مواردی که شرکت پوسته‌ی بورسی یک کسب‌وکار [فعال] نیست

به رغم این که از نظر حسابداری شرکت بورسی واحد تحصیل‌شده محسوب می‌شود، ولی از نظر قانونی شرکت مادر است و طبق IFRS 10 (صورت‌های مالی تلفیقی^۸) مشمول ارائه‌ی صورت‌های مالی تلفیقی است. ولی الزامات IFRS 3 در ارتباط با آن اعمال نمی‌شود. در نتیجه، مدیریت به یک رویه‌ی حسابداری به عنوان مبنایی برای تهیه‌ی صورت‌های مالی تلفیقی نیاز دارد. IAS 8 اصول کلی تدوین رویه‌های حسابداری در غیاب الزامات معین، همراه با "سلسله مراتب"^۹ منابع رهنمودی که مدیریت می‌تواند به آنها رجوع کند را مشخص کرده است (IAS 8.7-12).

از دیدگاه ما محتوای این معامله این است که واحد تحصیل‌کننده (شرکت عامل غیربورسی) برای پذیرش در بورس و تحصیل مانده‌ی موجودی نقد شرکت بورسی و خالص سایر دارایی‌های آن (در صورت وجود) یک پرداخت مبتنی بر سهام انجام داده است. در نتیجه، ما معتقدیم صورت‌های مالی تلفیقی شرکت پوسته‌ی بورسی باید به عنوان ادامه‌ی صورت‌های مالی شرکت عامل غیربورسی ارائه شود. به عبارت دیگر، روش شناسایی تحصیل معکوس IFRS 3 باید به کار گرفته شود. این رویکرد به واحد تحصیل‌شده (شرکت پوسته‌ی بورسی) اجازه می‌دهد تعهدات قانونی خود را ایفا کند، و صورت‌های مالی تلفیقی بازتاب‌دهنده‌ی جوهره و محتوای معامله را آماده کند.

برخورد با مازاد بهای تمام‌شده‌ی تحصیل نسبت به خالص دارایی‌های تحصیل‌شده

رویکردی که در بالا تشریح شد، با مازاد بهای تمام‌شده‌ی مفروض تحصیل نسبت به موجودی نقدی و خالص سایر دارایی‌های تحصیل‌شده به عنوان "بهای پذیرش در بورس" برخورد می‌کند. از آن جا که بهای تمام‌شده‌ی مفروض تحصیل با سهام پرداخت می‌شود، در نتیجه، این معامله یک پرداخت مبتنی بر سهام است و مشمول استاندارد IFRS 2 است.

ما بهای پذیرش در بورس را یک دارایی نامشهود (یا نوع دیگری از دارایی) نمی‌دانیم. زیرا پذیرش در بورس وضعیتی است که برای سهام شرکت رخ می‌دهد. پس نمی‌توان آن را یک دارایی تحت کنترل شرکت در نظر گرفت. در نتیجه، IFRS 2 الزام می‌کند که این بها جزو هزینه‌های دوره تلقی شود (IFRS 2.8).

آیا حسابداری می‌تواند صرفاً از شکل قانونی پیروی کند؟

از آن جا که این معامله خارج از دامنه‌ی شمول IFRS 3 است، بعضی افراد ممکن است این پرسش را مطرح کنند که آیا رهنمود این استاندارد درباره‌ی شناسایی واحد تحصیل‌کننده و حسابداری تحصیل معکوس قابل اعمال است یا نه؟ آیا پذیرفتنی است که آن تحصیل را بر مبنای "شکل قانونی" آن توجیه کنیم و با شرکت مادر (شرکت پوسته‌ی بورسی) به عنوان واحد تحصیل‌کننده برخورد کنیم؟ در صورت اتخاذ این رویکرد، پرسش‌های زیر مطرح است:

■ دارایی‌ها و بدهی‌های قابل شناسایی را چگونه باید تلفیق کرد؟ (به مبلغ دفتری یا ارزش منصفانه)

■ آیا سرفق‌لی باید شناسایی شود؟

در هر صورت، ما معتقدیم بعید است این حسابداری "مبتنی بر شکل قانونی" بازتاب‌دهنده‌ی جوهره و محتوای این معامله باشد، یا مربوط‌ترین اطلاعات را ارائه کند. زیرا این روش حسابداری:

نمایه ۱ - ترازنامه‌های خلاصه شده مثال		
حساب‌ها	شلکو (پوسته) (هزار واحد پول)	اپکو (عامل) (هزار واحد پول)
نقد	۲۵۰	۵,۰۰۰
خالص سایر دارایی‌ها	-	۴۵,۰۰۰
جمع کل	۲۵۰	۵۰,۰۰۰
سرمایه (۱۰۰,۰۰۰ سهم)	۱,۰۰۰	
سرمایه (۱۰,۰۰۰ سهم)		۱۰,۰۰۰
حقوق باقی‌مانده	(۷۵۰)	۴۰,۰۰۰
جمع کل	۲۵۰	۵۰,۰۰۰

قیمت هر سهم شلکو (پوسته) بلافاصله پیش از معامله ۵ واحد پول بود. یعنی ارزش منصفانه‌ی کل آن ۵۰۰,۰۰۰ واحد پول بود. پیش از معامله، مدیریت اپکو (عامل) ارزش هر سهم خود را ۵۰۰۰ واحد پول ارزشیابی کرد. اپکو (عامل) ۵۰,۰۰۰ واحد پول از بابت هزینه‌ی انجام این معامله متحمل شد.

بهای تمام‌شده‌ی مفروض تحصیل
بهای تمام‌شده‌ی مفروض تحصیل برای به دست

صورت‌های مالی جداگانه

در صورتی که شرکت صادر قانونی، علاوه بر صورت‌های مالی تلفیقی، صورت‌های مالی جداگانه نیز ارائه می‌کند، حسابداری تحصیل معکوس کاربرد ندارد. شرکت مادر قانونی از روش معمول IAS 27 در تهیه‌ی صورت‌های مالی جداگانه خود استفاده می‌کند.

مثال

شرکت شلکو که یک شرکت بورسی است از همه‌ی عملیات خود دست برداشته و فعالیت‌های کنونی آن به مدیریت موجودی نقدی و ایفای تعهداتش محدود شده است. شرکت اپکو که یک شرکت عملیاتی بزرگ غیربورسی است، می‌خواهد از یک "راه میان‌بر" پذیرش در بورس را به‌دست آورد. ترازنامه‌های خلاصه‌ی دو شرکت بلافاصله پیش از معامله به شرح نمایه ۱ است.

شلکو (پوسته) با انتشار ۹,۹ میلیون سهم جدید ۱۰۰ درصد سهام اپکو (عامل) را تحصیل کرد (۹۹۰ سهم برای تحصیل هر سهم). در نتیجه، پس از ترکیب، نسبت‌های مالکیت سهامداران بدین شرح شدند:

- سهامداران سابق شلکو (پوسته): ۱%
- سهامداران سابق اپکو (عامل): ۹۹%

■ به "از دست دادن" تاریخچه‌ی مالی شرکت عامل غیربورسی منجر خواهد شد.

■ به شناسایی بالقوه‌ی سرقفلی منجر خواهد شد (که خارج از یک ترکیب تجاری کار مناسبی نیست).

■ به ارزشیابی دارایی‌ها و بدهی‌های قابل شناسایی شرکت عامل غیربورسی به ارزش منصفانه منجر خواهد شد. در حالی که اساساً هیچ تغییری در کنترل آن شرکت رخ نداده است.

با تصمیم دستورکاری کمیته‌ی تفاسیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی که در بالا ذکر شد، مغایر است.

افشاهای

IFRS 2 افشاهای گسترده‌ای را درباره‌ی پرداخت‌های مبتنی بر سهام الزامی کرده است. هدف کلی این افشاهای ارائه‌ی اطلاعاتی است که کاربران صورت‌های مالی را به درک ماهیت و گستره‌ی ترتیبات پرداخت مبتنی بر سهام طی دوره‌ی مورد نظر قادر می‌سازد. البته بسیاری از افشاهای مفصلی که در چارچوب IFRS 2 الزامی شده است، به نوع معامله‌ای که در این مقاله بحث شد مربوط نیست. با این حال، مدیریت باید مشخص کند که کدام افشاهای IFRS 2 قابل اعمال هستند و آنها را به اندازه‌ی اهمیت‌شان انجام دهند.

در تاریخ ترکیب	بدهکار (هزار واحد پول)	بستانکار (هزار واحد پول)
نقد (مانده‌ی تحصیل شده از شلکو)	۲۵۰	-
بهای پذیرش	۲۵۰	-
حقوق مالکانه	-	۵۰۰

حقوق مالکانه	۲۵	
بهای پذیرش (صورت سود و زیان)	۲۵	
نقد (هزینه‌ی معامله)		۵۰

منبع:

Reverse acquisition by a listed company, Grant Thornton, IFRS Viewpoint 6: June 2018

پی‌نوشت‌ها:

- 1- operating company
- 2- shell company
- 3- Grant Thornton International Ltd
- 4- IFRS Interpretations Committee (IFRIC) guidance
- 5- agenda decision
- 6- business
- 7- the deemed acquisition cost
- 8- IFRS 10 — Consolidated Financial Statements
- 9- hierarchy
- 10- a 'straight' acquisition

محسن ژاله آزاد زنجانی: عضو خبره‌ی انجمن حسابداران خبره‌ی ایران در شاخه‌های تخصصی حسابدار مستقل خبره، حسابدار مدیریت خبره، و حسابدار مالی خبره، حسابدار رسمی، دانشجوی دکتری حسابداری

سمانه هاشم‌زاده: عضو خبره‌ی انجمن حسابداران خبره‌ی ایران در شاخه‌ی تخصصی حسابدار مدیریت خبره، کارشناس ارشد حسابداری

■ ۲۵۰,۰۰۰ واحد پول به عنوان پرداخت برای موجودی نقدی شلکو (پوسته)

■ ۲۵۰,۰۰۰ واحد پول باقی‌مانده یک پرداخت مبتنی بر سهام برای پذیرش در بورس است.

در این مثال، تنها دارایی شلکو (پوسته) موجودی نقد است. پس ۲۵۰,۰۰۰ واحد پول مانده‌ی موجودی نقد شلکو (پوسته) ارزش منصفانه آن نیز است. اگر واحد تحصیل‌شونده دارایی‌ها و بدهی‌های دیگری داشته باشد، آن‌ها هم باید به ارزش منصفانه شناسایی شوند. مازاد بهای تمام‌شده‌ی مفروض تحصیل و ارزش منصفانه‌ی کل دارایی‌ها و بدهی‌ها پذیرش در بورس تلقی می‌شود.

هزینه‌های معامله

این معامله ماهیتاً دو جزء دارد: یک پرداخت مبتنی بر سهام از سوی اپکو (عامل) در ازای پذیرش در بورس، و یک انتشار سهام از سوی آن برای تحصیل مانده‌ی موجودی نقد شلکو (پوسته). در نتیجه، هزینه‌های معامله باید بین این دو جزء تسهیم شود. در این مثال، فرض بر این است که ۵۰ درصد از این هزینه‌ها به طور مستقیم به انتشار سهام اپکو (عامل) در ازای تحصیل مانده‌ی موجودی نقد شلکو (پوسته) قابل انتساب هستند (یعنی اگر این معامله انجام نشده بود این هزینه‌ها قابل اجتناب بود). از این رو، این هزینه‌ها از حقوق صاحبان سهام کسر می‌شوند. باقی مانده‌ی هزینه‌ها، یعنی هزینه‌های قابل انتساب به پذیرش در بورس، باید به هزینه‌های دوره منظور شوند.

یک رویکرد سراسر برای حسابداری این معامله این است که صورت‌های مالی شلکو (پوسته) به عنوان ادامه‌ی صورت‌های مالی اپکو (عامل) ارائه شوند، و ثبت‌های زیر نیز برای نشان دادن اثرات این معامله انجام شوند:

آوردن کنترل شلکو (پوسته) باید از دیدگاه اپکو (عامل) تعیین شود. ولی اپکو (عامل) از دیدگاه قانونی عملاً هیچ چیزی پرداخت نکرده است. در نتیجه، ضروری است که این موارد محاسبه شوند: ■ تعداد سهامی که اپکو (عامل) در صورت به دست آوردن کنترل شلکو (پوسته) در یک معامله‌ی "سراسر" تحصیل می‌کند. ■ ارزش منصفانه این تعداد از سهام اپکو (عامل).

گام نخست، محاسبه‌ی این است که اپکو (عامل) چه تعداد سهام باید برای سهامداران شلکو (پوسته) منتشر می‌کند تا به آنان منافع مالکیت یک درصدی در اپکو (عامل) بدهد، و سهامداران اپکو (عامل) منافع ۹۹ درصدی خود را حفظ کنند (یعنی همان نسبت مالکیتی که از معامله‌ی واقعی به دست می‌آید). در این مثال، اپکو (عامل) باید ۱۰۱ سهم منتشر می‌کند $(10,000 - 0,99) \div 0,01$. در عمل، ما به این معامله به عنوان انتشار ۱۰۱ سهم اپکو (عامل) در ازای معاوضه با ۱۰۰,۰۰۰ سهم شلکو (پوسته) می‌نگریم.

گام دوم، برآورد کردن ارزش منصفانه ۱۰۱ سهم اپکو (عامل) است که باید منتشر شود. این مبلغ را می‌توان به طور مستقیم به عنوان ارزش منصفانه ۱۰۱ سهم اپکو (عامل)، یا به صورت غیرمستقیم به عنوان ارزش منصفانه‌ی ۱۰۰,۰۰۰ سهم شلکو (پوسته) برآورد کرد. اگر این مبالغ متفاوت باشند، باید از برآورد مطمئن‌تر استفاده شود (IFRS 3.33 و IES).

مطابق سلسله مراتب ارزش منصفانه در IFRS 13، قیمت بازار سهام شلکو (پوسته) از ارزشیابی انجام شده برای سهام اپکو (عامل) قابل اتکاتر است. در نتیجه، بهای تمام‌شده‌ی مفروض تحصیل ۵۰۰,۰۰۰ واحد پول است (۱۰۰,۰۰۰ سهم ۵ واحد پولی شلکو). این ۵۰۰,۰۰۰ واحد پول بدین شرح تحلیل می‌شود: